

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

...ochrana investic v EU?

Letos došlo k několika událostem, které mohou vést k vyjasnění otázek vnitřní aplikovatelnosti dvoustranných dohod o ochraně investic[1] uzavřených mezi členskými státy EU („intra-EU BITs“). Dosud zůstává takto v platnosti okolo 200 intra-EU BITs. Byly uzavírány především mezi členskými státy EU a státy, které k EU přistoupily později. Jejich cílem bylo poskytnout investorům určité záruky proti politickým rizikům a povzbudit tak zahraniční investice.



Počet známých rozhodčích řízení mezi investory a státy celosvětově narostl z několika desítek případů v devadesátých letech minulého století na více než sedm set případů v současnosti.[2]

Žalované státy přitom často vznášejí námitky vůči pravomoci rozhodčích tribunálů a řada států také vznesla námitku, že rozhodčí řízení vedené na základě intra-EU BIT, která byla uzavřena před přistoupením jednoho ze smluvních států k EU, není možné. Otázka aplikovatelnosti těchto dohod s ohledem na přistoupení k EU je tak poměrně kontroverzní téma, ač dosud není známo, že by uvedená námitka byla v rozhodčích řízeních někdy úspěšná.

Předběžná otázka ve věci Achmea

Dne 3. března 2016 německý Spolkový soudní dvůr (*Bundesgerichtshof*, „BGH“) rozhodl, že předloží Soudnímu dvoru Evropské unie („SDEU“) žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, zda Smlouva o fungování Evropské unie („SFEU“) brání v použitelnosti rozhodčích doložek obsažených v intra-EU BITs umožňujících investorům z jednoho smluvního státu zahájit rozhodčí řízení proti druhému smluvnímu státu ohledně investice v tomto druhém smluvním státě, pokud příslušná BIT byla uzavřena před přistoupením jednoho ze smluvních států k EU, avšak rozhodčí řízení bylo zahájeno až po tomto přistoupení.[3] Řízení o předběžné otázce vede SDEU pod č. C-284/16[4] a lze očekávat, že o ní rozhodne v průběhu roku 2017.[5]

Předběžnou otázku předložil BGH v rámci řízení o zrušení konečného nálezu vydaného v rozhodčím řízení, které bylo v roce 2008 zahájeno nizozemskou pojišťovací společností Achmea B.V. (původně Eureka B.V., „Achmea“) proti Slovensku na základě rozhodčí doložky obsažené v Dohodě mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Nizozemským královstvím o podpoře a vzájemné ochraně investic ze dne 29. dubna 1991 („Slovensko-nizozemská BIT“). Podstatou sporu byla některá opatření, která Slovensko přijalo v oblasti zdravotního pojištění, místem konání rozhodčího řízení byl Frankfurt. Slovensko v průběhu rozhodčího řízení namítlo nedostatek pravomoci rozhodčího tribunálu, neboť přistoupením Slovenska k EU se stala Slovensko-nizozemská BIT a v ní obsažená rozhodčí doložka podle námitky neaplikovatelná. Tuto námitku podpořila i Evropská komise („Komise“).

Rozhodčí tribunál se ale s námitkami Slovenska neztotožnil a svou pravomoc potvrdil v říjnu 2010 mezitímním nálezem,[6] který Slovensko dále neúspěšně napadlo před německými soudy. Rozhodčí tribunál v řízení pokračoval a v prosinci 2012 vydal konečný nálezu, jímž bylo Slovensku nařízeno uhradit společnosti Achmea náhradu škody přesahující 22 mil. EUR plus úroky a náklady řízení.[7]

Slovensko tento nálezu napadlo před Vrchním zemským soudem ve Frankfurtu nad Mohanem (*Oberlandesgericht Frankfurt am Main*), který návrh na zrušení nálezu zamítl. Slovensko se následně odvolalo k BGH, který řízení přerušil a předložil SDEU výše uvedenou předběžnou otázku.

BGH předložil celkem tři otázky týkající se použitelnosti rozhodčích doložek mezi státem a investorem v rámci intra-EU BITs s ohledem na následující články SFEU:

- Čl. 344 stanoví, že: „členské státy se zavazují, že spory o výklad nebo provádění Smluv nebudou řešit jinak, než jak stanoví Smlouvy“;
- Čl. 267 upravující možnost (případně povinnost) soudů členských států předložit SDEU předběžné otázky s cílem zajistit jednotný výklad práva EU; a
- Čl. 18 upravující zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti.

BGH v odůvodnění svého rozhodnutí naznačil, že z jeho pohledu žádné z uvedených ustanovení SFEU nepředstavuje překážku pro použití rozhodčí doložky mezi společnostmi Achmea a Slovenskem, která je obsažena ve Slovensko-nizozemské BIT. Dle názoru BGH totiž platí čl. 344 SFEU pouze pro spory mezi členskými státy navzájem (případně mezi členskými státy a EU) a nikoli pro diagonální spory mezi investory a členskými státy.

K čl. 267 pak BGH uvedl, že přestože rozhodčí tribunál není oprávněn předložit předběžnou otázku SDEU, požadavek na jednotný výklad práva EU je dostatečně zajištěn tím, že předběžnou otázku může položit soud členského státu v rámci přezkumu rozhodčího nálezu.

Konečně BGH shledal, že ani zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti dle čl. 18 SFEU nevede k neaplikovatelnosti předmětné rozhodčí doložky, neboť případná diskriminace investorů z jiných členských států (kteří nemají možnost zahájit rozhodčí řízení dle Slovensko-nizozemské BIT) může být napravena tím, že výhoda v podobě možnosti vést rozhodčí řízení dle Slovensko-nizozemské BIT se rozšíří i na investory z jiných členských států.

Postoj Komise

Komise naopak dlouhodobě zastává názor, že rozhodčí doložky obsažené v intra-EU BITs nejsou slučitelné se SFEU.[8]

Komise se vedle toho rovněž snaží, aby členské státy ukončily všechny stávající intra-EU BITs. Např. Irsko ukončilo platnost všech svých BITs v roce 2012 a Itálie v roce 2013. Dne 18. června 2015 Komise zahájila řízení o nesplnění povinnosti (tzv. infringement procedure) proti pěti členským státům a vyzvala je, aby ukončily platnost intra-EU BITs (jedná se o Nizozemsko, Rakousko, Rumunsko, Slovensko a Švédsko).[9] Dne 29. září 2016 pak Komise zahájila druhou fázi řízení o porušení povinnosti a zaslala těmto členským státům formální žádost, aby ukončily platnost svých intra-EU BITs.[10] Budou-li uvedené členské státy v namítaném porušování nadále pokračovat, Komise může věc v další fázi předložit SDEU.[11] Se zbývajících členskými státy vede Komise také byť méně formální dialog prostřednictvím platformy EU Pilot.[12]

ČR má takto v současnosti uzavřených 21 intra-EU BITs. Dosud již byly ukončeny dohody s Dánskem, Estonskem, Irskem, Itálií, Maltou, Slovenskem a Slovinskem.[13]

Závěr

V blízké budoucnosti lze tedy očekávat další polemiku a snad i rozřešení otázky, zda intra-EU BITs poskytují ochranu investorům v rámci EU prostřednictvím možnosti vést rozhodčí řízení proti členským státům EU. Praktickým řešením stávající situace je tak doporučení investorům z EU, kteří hodlají investovat v některém jiném členském státu EU, aby v rámci svých možností zvážili investovat prostřednictvím subjektu z nečlenského státu EU, který má uzavřenu vhodnou dohodu o ochraně investic se státem EU, v němž hodlají investovat. Podobně v případě již stávajících investic bude na místě zvážit eventuální reorganizaci korporátní struktury investora v tomto smyslu.



Roman Vojta,
partner

[WEIL, GOTSHAL & MANGES s.r.o. advokátní kancelář](#)

Charles Bridge Center
Křižovnické náměstí 193/2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 407 300

Fax: +420 224 097 310

e-mail: prague.reception@weil.com



[1] Anglicky označovány jako bilateral investment treaties („BITs“ a v jednotném čísle „BIT“).

[2] Viz webové stránky UNCTAD, Investment Dispute Settlement Navigator, dostupné na [www](http://www.unctad.org), k dispozici >>> [zde](#), které k 10. listopadu 2016 uváděly celkem 739 celosvětově známých rozhodčích řízení mezi investory a státy. Ve skutečnosti může být toto číslo vyšší, neboť řada řízení je důvěrná.

[3] Rozhodnutí Spolkového soudního dvora (Bundesgerichtshof) ze dne 3. března 2016, č. I ZB 2/15.

[4] Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bundesgerichtshof (Německo) dne 23. května 2016, C-284/16, ve věci Slovenská republika v. Achmea BV.

[5] V roce 2015 trvala průměrná doba projednávání žádostí o předběžné otázce 15,3 měsíce a v roce 2014 činila 15 měsíců. Viz tisková zpráva Soudního dvora Evropské unie č. 34/16 ze dne 18. března 2016, Soudní statistiky za rok 2015: další rekordní čísla Soudního dvora EU v produktivitě a v počtu

zahájených věcí, dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#). Jednotlivé případy se však mohou podstatně odchytil od statistického průměru a mohou trvat i řadu let. Viz např. rozsudek Soudního dvora ze dne 4. června 2009, C-142/05, ve věci Aklagaren proti Percy Mickelsson a Joakim Roos, Sbírka rozhodnutí I-04273/2009, kdy byla žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podána více než 4 roky před rozhodnutím.

[6] Achmea B.V. v. The Slovak Republic, UNCITRAL, PCA Case No. 2008-13 (původně Eureko B.V. v. The Slovak Republic), Award on Jurisdiction, Arbitrability and Suspension, 26. říjen 2010, dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[7] Achmea B.V. v. The Slovak Republic, UNCITRAL, PCA Case No. 2008-13 (původně Eureko B.V. v. The Slovak Republic), Final Award, 7. prosinec 2012, dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[8] Viz např. Eastern Sugar B.V. (Netherlands) v. The Czech Republic, SCC Case No. 088/2004, Partial Award, 27. březen 2007, dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#); European Commission Observations ze dne 13. října 2011 podané ve věci European American Investment Bank AG (EURAM) v. Slovak Republic, UNCITRAL, dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[9] Tisková zpráva Evropská komise ze dne 18. června 2015: Komise vyzývá členské státy k ukončení platnosti jejich dvoustranných dohod o investicích v rámci EU, dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#) (dále jen „Tisková zpráva Komise z 18. června 2015“).

[10] „Komise zasílá Nizozemsku, Rakousku, Rumunsku, Slovensku a Švédsku odůvodněná stanoviska ohledně jejich dvoustranných dohod o investicích v rámci EU“. Viz Evropská komise - Přehled údajů, Záříjové případy porušení právních předpisů: hlavní rozhodnutí, 29. září 2016, dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[11] Viz čl. 258 SFEU.

[12] Viz Tisková zpráva Komise z 18. června 2015.

[13] Webové stránky Ministerstva financí ČR, Přehled platných dohod o podpoře a ochraně investic, dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Sdílení elektřiny v obecních projektech, změny po 1.8.2026 a zapojení bateriových úložišť](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc květen 2026](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Institut zajišťovacího příkazu v daňovém řízení: podmínky vydání a obrana v odvolacím řízení](#)
- [Postavení finančního arbitra v kontextu nařízení Brusel I bis - Funkční pojetí „soudu“, osvědčení podle čl. 53 a možnost výkonu nálezu v jiných členských státech EU](#)
- [Daňová ztráta a její vliv na lhůtu pro stanovení daně](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc duben 2026](#)
- [Zaměstnanecké benefity dle ustanovení § 6 odst. 9 písm. d\) zákona o daních z příjmů v roce 2026](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc březen 2026](#)
- [Převodní ceny v judikatuře a sporech se správcem daně](#)